

Møteprotokoll

Samisk kirkeråd

Møtedato: 03.05.2023 kl. 09:00
Møtested: Ráisa - Nordreisa
Arkivsak: 20/04379

Til stede: Sara Ellen Anne Eira, Oddvin Bientie, Margareth Ranberg, May Bente Jönsson, John Harald Skum, Elin Sabbasen, Herborg Finnset

Sekretariatet: Vidar Andersen, Sigrid Karine Paulsen

Møtesekretær: Sigrid Karine Omma Paulsen

Møtet ble innledet med andakt ved Oddvin Leine Bientie. Salme: Mov aalthere. Andakten på dag to ble holdt av May Bente Anita Jönsson. Salme: Lagábuj Jubmel, duv.

Samisk kirkeråd deltok på salmekveld dag 1, arrangert i samarbeid med Nordreisa menighet. Samisk kirkeråd og representanter fra både menighetens ansatte og menighetsråd deltok på lunsj og felles møte på dag 2.

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
12/23 Godkjenning av innkalling og saksliste mai	2
Saker til behandling	
13/23 Referatsaker 3.-4. mai 2023	3
14/23 Orienteringssaker 3.-4. mai 2023	3
15/23 Universell utforming og dobbel sårbarhet	5
16/23 Høring om ny plan for kirkelig undervisning og læring	7
17/23 Strategi for kirkens tjeneste på samfunnsinstitusjoner (2. gang)	18
18/23 Årsmelding for Samisk kirkeråd 2022	20
19/23 Drøftingssak om samarbeid med Vake om LHBT+ prosjekt	20
20/23 Referansegruppe for urfolk - Kirkenes Verdensråd - oppnevning av medlem og varamedlem	22

Kautokeino/Tromsø, 16.05.2023

Sara Ellen Anne Eira

Sigrid Karine Omma Paulsen
Sekretær

Godkjenning av innkalling og saksliste

12/23 Godkjenning av innkalling og saksliste mai

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	03.05.2023	12/23

Sammendrag

Det ble sendt innkalling til møtet den 30. mars. Kjøreplan med saksliste ble sendt ut 26. april.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner innkallinga og sakslisten.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 03.05.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner innkallinga og sakslisten.

Saker til behandling

13/23 Referatsaker 3.-4. mai 2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	03.05.2023	13/23

Sammendrag

1. Samisk kirkeråds møte 2.-3. mars
2. Kirkerådets møte 9.-10. februar
3. Kirkerådets møte 25. mars
4. Mellomkirkelig råd 1.-2. mars
5. Nemnd for gudstjenesteliv 6. mars

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd tar referatene til orientering

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 03.05.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd tar referatene til orientering

14/23 Orienteringssaker 3.-4. mai 2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
--------------	----------	-------

1 Samisk kirkeråd	03.05.2023	14/23
-------------------	------------	-------

Sammendrag

Muntlige orienteringer:

1. Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport – plan for håndtering av Den norske kirke
2. Samisk kirkelig valg møte, orientering om status
3. Møte om urfolksarbeidet i Kirkenes Verdensråd
4. Samisk prest/diakon i Sør-Norge
5. Status arbeid med Samiske kirkedager 2025
6. Samisk konfirmantleir, organisering og dato
7. Deltakelse på høring om tiltak for sannhet og forsoning
8. Kirkens deltakelse under demonstrasjonene i forbindelse med fosensaken

Skriftlige orienteringer:

1. Innspillsmøte i forbindelse med utarbeidelse av opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner.
2. Samisk utvalg
3. Oversetterkonferanse, Drag 27.-28. mars 2023

Mediesaker

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 03.05.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering.

15/23 Universell utforming og dobbel sårbarhet

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	03.05.2023	15/23

Sammendrag

Kirkerådet skal på sitt maimøte anbefale Kirkemøtet 2023 å gjøre et vedtak som handler om universell utforming for å oppnå likeverdig tilgjengelighet og tilhørighet uansett hvilke funksjonsvariasjoner man har. Begrepene funksjonshemming, barrierer, person med funksjonsnedsettelse og normbrytende funksjonsvariasjoner gjøres rede for i saksutredningen.

Ifølge *Sametingsrådets likestillingspolitiske redegjørelse om nedsatt funksjonsevne* er samer med funksjonsnedsettelse særlig utsatt for mobbing, ulike former for vold og utfordringer med psykisk helse. Kvinner er mer utsatt enn menn. Mange opplever vanskelighet med tilhørighet både i det samiske samfunnet og i det norske majoritetssamfunnet. Møte med fysiske og pedagogiske barrierer for deltakelse kommer i tillegg til dette, og fører til daglige menneskerettighetsbrudd.

Målet er at mennesker som har funksjonsnedsettelser ikke «funksjonshemmes» av de fysiske og ikke-fysiske omgivelsene. Noen hindres i mer alvorlig grad enn andre i å delta og oppleve tilhørighet i kirkelige fellesskap. Universell utforming innebærer løsninger som kan brukes av alle. I tillegg til universell utforming er det noen ganger nødvendig med tiltak på individuelt eller gruppenivå.

I denne omgang bes Samisk kirkeråd om å komme med innspill på overordnet nivå. Konkrete tiltak kan innarbeides i handlingsplanen som skal utarbeides etter høstens kirkemøtesak om universell utforming.

Forslag til vedtak

1. Samisk kirkeråd ber Kirkerådet å:
 - a) Styrke sin kompetanse på funksjonshemming og universell utforming og samiske forhold.
 - b) Utrede hva som skal til for at samer med ulike former for funksjonshemming får likeverdig mulighet til trosutøvelse, også for dem som bor på institusjoner.
 - c) Sørge for at samiske forhold blir inkludert når det utarbeides handlingsplaner, og at de dette angår tas med på råd.
2. Samisk kirkeråd oppfordrer Samisk utvalg, som utreder samisk kirkeliv i ny kirkelig organisering, til å:

- a) Vurdere på hvilke områder i den kirkelige organiseringen det er behov for kompetanse på samisk forståelse av funksjonshemming samt kunnskap om levekår for samer med funksjonsnedsettelse.
 - b) Peke på behovet for flere kirkelige medarbeidere som har både samisk språk- og kulturkompetanse og kunnskap om universell utforming.
 - c) Vurdere muligheten for strukturelle tiltak for samer med funksjonsnedsettelse og deres familier, herunder kirkelige nettverk og flere kirketolker/språkmedarbeidere.
3. Samisk kirkeråd forventer at råd for funksjonshemmede som skal opprettes, samt de som gir råd på feltet funksjonshemming og universell utforming på regionalt nivå setter seg inn i både:
- a) Den dobbelte sårbarheten med å være same med funksjonsnedsettelse, og
 - b) hvilke styrker og ressurser de representerer.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 03.05.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

4. Samisk kirkeråd ber Kirkerådet å:
 - d) Styrke sin kompetanse på samisk forståelse av funksjonsnedsettelse og hvordan dette må ivaretas i universell utforming og tilrettelegging.
 - e) Utrede hva som skal til for at samer med ulike former for funksjonshemming får likeverdig mulighet til trosutøvelse, også for dem som bor på institusjoner.
 - f) Sørgje for at samiske forhold blir inkludert når det utarbeides handlingsplaner, og at de dette angår tas med på råd.
5. Samisk kirkeråd oppfordrer Samisk utvalg, som utreder samisk kirkeliv i ny kirkelig organisering, til å:
 - d) Vurdere på hvilke områder i den kirkelige organiseringen det er behov for kompetanse på samisk forståelse av funksjonsnedsettelse samt kunnskap om levekår for samer med funksjonsnedsettelse.
 - e) Se på behovet for flere kirkelige medarbeidere som har både samisk språk- og kulturkompetanse og kunnskap om universell utforming.
 - f) Vurdere muligheten for strukturelle tiltak for samer med funksjonsnedsettelse og deres familier, herunder kirkelige nettverk og flere kirketolker/språkmedarbeidere.
6. Samisk kirkeråd forventer at rådet som skal opprettes for personer med funksjonsnedsettelse, samt de som er rådgivere på feltet funksjonshemming og universell utforming på regionalt nivå setter seg inn i:
 - c) Samisk forståelse på funksjonsnedsettelse.
 - d) Den dobbelte sårbarheten med å være same med funksjonsnedsettelse og hvilke styrker og ressurser de representerer.

16/23 Høring om ny plan for kirkelig undervisning og læring

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	03.05.2023	16/23

Sammendrag

Kirkerådssekretariatet, inkludert avdeling for samisk kirkeliv, arbeider med å lage ny trosopplæringsplan i samarbeid med ulike instanser. Det nye navnet på trosopplæring er kirkelig undervisning og læring. Nå er det ute en høring på nye planen for kirkelig undervisning og læring, som er en plan på overordnet nivå. Senere skal det utarbeides rammeplaner til de ulike aldersinndelingene, som er mer konkret.

Innspill fra Samisk kirkeråd til den overordnede planen er viktig med tanke på hvorvidt planens språk og innhold også reflekterer en samisk verden. Kan en samisk kirkelig medarbeider med utgangspunkt i planen kunne lage gode opplegg for samer i menigheten? Vil en kirkelig medarbeider som ikke har kjennskap til samisk språk og kultur gjennom denne planen bli oppmerksom på behovet for å følge opp samer innenfor sitt sokn? Forslag til vedtak beskriver områder i planen som etter faglig vurdering bør omarbeides.

Forslag til vedtak

Kommentar til kapittel 1: Innledning

I første setning står det at mennesker gjennom kirkelig undervisning og læring skal «få se sitt liv i lys av kirkens tro og tradisjoner». Når det er slik formulert forutsettes det en avstand mellom den enkelte liv og kirkens tro og tradisjoner. Hvis man heller vektlegger erfaring er det mer i tråd med samisk måte å forholde seg til tro, og det blir mer inkluderende, da det å «se litt liv i lys av» er en mer intellektuell øvelse.

- Samisk kirkeråd ser behov for at første del av setningen endres, slik at flere omfavnes, for eksempel slik: «Gjennom kirkelig undervisning og læring skal mennesker på ulike måter få erfare kristen tro og tradisjoner.»

Videre står det «og leve og voksne i den kristne tro», noe som kan gi assosiasjoner til en oppfatning om at det finnes kun én måte å tro på som er rett.

- Samisk kirkeråd ber om at uttrykket «den kristne tro» erstattes med «kristen tro», en åpnere benevnelse.

I den delen som presenterer kapittel seks bør det legges til at denne delen også er en ressurs i møte med samer utenfor områder som allment oppfattes som samiske områder.

Kommentar til kapittel 2: Teologisk grunnlag for kirkelig undervisning og læring

I overskriftene til hver person i den treenige Gud er familierelasjonene tatt bort. Det finnes gode grunner til å bruke andre ord enn Far og Sønn, samtidig som familiebånd er en måte beskrive Guds kjærlighet på. En kjønnsnøytral måte å si dette på er uttrykket Lars Levi Læstadius ofte brukte: den himmelske forelder. Videre kan det være bra å ha med flere av de tre personenes kvaliteter eller funksjoner, som beskrevet i liturgien eller bekjennesskriftene. Hvis skaper, frigjører og livgiver står som eneste egenskap, sier man indirekte at dette er det overordnede.

- Samisk kirkeråd ber om at familierelasjonene tas med, og at det åpnes opp for flere av Guds egenskaper, ved at mer enn én av dem nevnes i de tre overskriftene: «Gud, vår skaper og himmelske forelder.» «Jesus Kristus, vår frigjører og herre.» «Hellig Ånd, vår livgiver og tolk.»

Det er bra at livets alvor er tatt med der det står om å være skapt. I siste setning fremheves det at «det er kirkens tro og håp at døden og det onde ikke har det siste ordet». Når det både står tro og håp kan det forstås som at man ikke er helt sikker på at det er slik.

- Samisk kirkeråd ber om at siste setning i delen om skaperen forsterkes ved å ta bort «og håp», slik at det står: «Samtidig er det er kirkens tro at døden og det onde ikke har siste ordet.»

Delen om Jesus Kristus gjenspeiler ikke dem som er oppvokst med bibelfortellinger og salmesang hjemme. Det er et viktig poeng at kristendomskunnskapen generelt er lavere, men det er like viktig å få med at noen lærer kristen trospraksis og livstolkning hjemme.

- Samisk kirkeråd ber om at andre avsnitt bearbejdes, slik at det går fram at det er stor variasjon i kunnskapen om kristen tro og bibelfortellinger.

I tredje avsnitt under overskriften Jesus Kristus står det at særlig samer og kvener har opplevd hvordan kristendom og imperialismen har vært vevd sammen, og at også andre grupper har erfart at det ikke var plass i det kristne fellesskapet. Påfølgende setning kan endres slik at alle er med, ikke bare de som tilhører ulike minoriteter.

- Samisk kirkeråd råder til å skrive det slik: «Alle skal erfare at deres bakgrunn er verdifull og at kirkens rom er trygt».

Videre står det at «En bærekraftig verden trenger et menneskesyn og et natursyn som ser på alt det skapte med godhet, og som står opp for urett (...)». Menneskesyn og natursyn er viktige deler av vår verdensoppfatning, men det er mennesker som ser på det skapte og står opp for urett.

- Samisk kirkeråd foreslår å omskrive slik: «En bærekraftig verden trenger mennesker som ser på alt det skapte med godhet. Menneskesyn og natursyn er veiledende i det å oppdage urett, finne ut hva vi kan gjøre selv og utfordre undertrykkende maktstrukturer.

I slutten av samme avsnitt står det om «å gi hjelp» til å stå opp mot utrett. Formuleringen forutsetter ett vi og ett dere som bidrar til å videreføre en tenkning om overordning/underordning. Hvis det er slik at de som fra kirkens side leder en aktivitet og de som kommer dit forventes å lære av hverandre, og at begge parter bidrag er verdifulle, bør dette formuleres på måte som tar utgangspunkt i en flatere struktur.

- Samisk kirkeråd oppfordrer til å anerkjenne deltakerne i større grad: «Å tematisere dette på en måte som spiller på deltakernes egne erfaringer og styrker deres engasjement, er sentralt i kirkens arbeid med undervisning og læring.»

Siste overskrift i det teologiske kapitlet handler om en praksis og en holdning til omgivelsene som er kjent i det samiske samfunnet. Her savnes det en større sammenheng med resten av kapitlet, samt å inkludere sørsamisk og lulesamisk språk i dette kapitlet.

- Samisk kirkeråd oppfordrer til å bearbeide denne delen slik at henger bedre sammen med resten av kapitlet, og likestiller nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.

Kommentar til kapittel 3: Å leve og vokse: Innhold i kirkelig undervisning og læring

Inndelingen i «Bibel, tekst og fortolkning», «Kirkens kultur og tradisjon» og «Kristen tro i praksis» er i og for seg god, men overskriftene har en intellektuell tilnærming. I møte mellom kirkelig ansatte og de som kommer til kirken, vil det være mer tjenlig med en hverdagsnær måte å benevnte tematikken på.

- Samisk kirkeråd oppfordrer til å lage mer livsnære overskrifter til innholdskapitlet. Enten som selvstendige overskrifter eller at de overskriftene som nå står blir forklarende underoverskrifter: «Levende fortellinger: Bibel, tekst og fortolkning», «Kirken i tiden: Kirkens kultur og tradisjon» og «Livet i kirken og hverdagen: Kristen tro i praksis»

I avsnittet om at Bibelen er «slitesterk» er det en begynnende refleksjon om at den er skrevet i en annen kultur med språk og verdensbilde som kan være fremmed. Derfra går det raskt over til at den har et mylder av ulike tekster, som gir mulighet til å tolke sitt eget liv på ulike måter. Her savnes en overgang.

- Samisk kirkeråd ber om en fullføring av refleksjonen om fremmed språk og verdensbilde, der viktigheten av åpenhet rundt flere ulike tolkninger tydeliggjøres, og at man kan likevel kan finne noe allmenmenneskelig som er gyldig til alle tider.

I slutten av dette avsnittet står det at fortellinger om tvil, vold, synd og ondskap, i tillegg til fortellinger om kjærlighet, godhet, tro og tilgivelse, bidrar til å gi barn, unge og voksne en tro som bærer gjennom hele livet. Dette er veldig meningstett og abstrakt.

- Samisk kirkeråd foreslår å utdype dette med å legge til at ulike tekster kan være til hjelp for å håndtere ulike sider ved eget og andres liv, hvis det legges til rette for gode og trygge samtaler om temaer som engasjerer deltakerne.

I kapitlet om kirkens kultur og tradisjon nevnes det i første avsnitt at Den norske kirke er et mangfold av kulturer og tradisjoner. Lokal kirkelig kultur og tradisjon kan åpne for ny forståelse av sted og egen historie. Her nevnes det ikke noe om at ulike kulturer og tradisjoner i noen tilfeller brytes mot hverandre. Internkirkelig dialog er en

av målene i kapitlet Dialog og forsoning i *Strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2027*. En folkekirke skal kunne romme mange ulike kristne tradisjoner og kulturer.

- Samisk kirkeråd ser behov for å synliggjøre en gjennomarbeidet tenkning omkring tradisjoner og kulturer som er, eller virker, motstridende. Det er relasjonsstyrkende å kunne anerkjenne hverandre som medkristne samtidig som man, på områder som angår oss på et personlig plan, har ulike oppfatninger.

I siste del av første avsnitt står det om bygg, interiør, kunst og utsmykning. Disse kan sette det lokale inn i en større sammenheng, men det er ikke alltid den mest relevante sammenhengen er den globale.

- Samisk kirkeråd ber om å endre siste setning til å slutte med «en større sammenheng» i stedet for «en global sammenheng» for å åpne for flere perspektiver.

Kommentar til kapittel 4: Å være og å lære: Pedagogisk grunnlagstenkning og læringssyn

Også i dette kapitlet er det behov for å inkludere mennesker som har god kunnskap om Bibel og kristne tradisjoner. I siste avsnitt under overskriften *Utfordringsbilde for kirken som undervisnings- og læringsarena* står det at kunnskapen er markant mindre enn i tidligere generasjoner. I vår tid er det så mange tilgjengelige kilder, at de som er spesielt interessert har mulighet til lære mer enn det tidligere generasjoner har hatt.

- Samisk kirkeråd ber om at bildet av kunnskapsnivået nyanseres, ved å inkludere de som har god kunnskap om Bibel og/eller kristne tradisjonene, og som gjør at kunnskapsspraket er større enn tidligere.

I andre avsnitt under overskriften *Interkulturell forståelse og et mylder av mangfold*, vil det være mer inkluderende om andre kulturelle uttrykk enn språk tas med i andre setning, om å bekrefte deltakernes identitet. I siste setning i samme avsnitt nevnes korarbeid som eksempel. Det finnes mange menigheter som ikke har mulighet til å drifte korarbeid, men som kanskje har salmekvelder, eller i alle fall læring og fellesskap gjennom menighetssangen i gudstjenesten.

- Samisk kirkeråd ber om at kunstuttrykk tas med sammen med språk i andre setning i andre avsnitt under nevnte overskrift, og at eksemplet med tradisjonsrikt korarbeid erstattes med «kirkemusikk», som inkluderer bredere.

I første avsnitt under *Å lære på forskjellige måter: pedagogisk tilnærming*, kan det gjerne presiseres at selv om det er behov for grunnleggende innføring, betyr det ikke at de som har kjennskap fra før ikke har utbytte av å delta. Bibelen og de kirkelige tradisjonene er så rike at også det enkle kan gi dyp næring.

- Samisk kirkeråd ber om et tillegg i dette avsnittet om at det grunnleggende og enkle er verdifullt og kan være bra for alle.

Kommentar til kapittel 5: Samisk kirkeliv: likeverdige og livskraftige

I andre avsnitt brukes uttrykket samiske kjerneområder, et uttrykk som er omdiskutert. Dette brukes i en setning om samiskspråklige ansatte og frivillige. Selv i områder der det bor mange samer, er det i ofte vanskelig å finne samiskspråklige ansatte, særlig til stillinger som krever kirkelig utdanning.

- Samisk kirkeråd ber om at dette avsnittet omarbeides slik at andre uttrykk for samiske områder brukes, og at det synliggjøres at også her er det lite tilgang på kirkelig ansatte med samisk språkkompetanse, selv om det er lettere her enn ellers i landet.

I områder der det er få samer, er det vanskelig for menighetene å vite hvorfor de skal innlemme samiske elementer i kirkelivet.

- Samisk kirkeråd ber om at det begrunnes tydeligere hvorfor samiske elementer også er viktig i menigheter der samer er i minoritet og mindre synlige.

I slutten av avsnittet om *Forankring i samisk kultur* står det om å variere mellom ulike måter å forankre kirkelig undervisning og læring i samisk kulturforståelse. Her kan det gjerne henvises til rammeplanene, slik at de som leser dette blir oppmerksom på at det finnes noe konkret om dette.

- Samisk kirkeråd ser behov for å knytte dette kapitlet til rammeplanene, slik at menighetsansatte lettere ser sammenheng mellom overordnet plan og deres konkrete arbeid.

Under den delen som handler om de samiske språkene som del av kirkens språk, kan det gjerne henvises til Strategiplan for samisk kirkeliv, slik at de som ikke er kjent med den blir oppmerksom på den som ressurs.

- Samisk kirkeråd ber om at det henvises til å følge opp målene i Strategiplan for samisk kirkeliv på et passende sted i kapitlet.

I første avsnitt under overskriften *Muntlig og praktisk tradisjonsformidling i samisk sammenheng* er det vekt på formidling av hverdagspraksis mellom generasjoner. Det ser ut som man har i tankene dem som lærer dette hjemme. Her bør det tydeliggjøres at målgruppen er større.

- Samisk kirkeråd ber om en formulering som inkluderer samer som ikke har noen i nær slekt som kan formidle slike tradisjoner, og åpne for at noen tradisjoner er relevant å lære majoritetsbefolkningen.

I delen om natursyn er det i første avsnitt en setning der det igjen står «samiske kjerneområder». Her er det også behov for å nyansere bildet, ved å ta med samer som bor i andre områder enn de som oppfattes som tradisjonelt samiske.

- Samisk kirkeråd oppfordrer til å skrive «tradisjonelle samiske områder», og i tillegg til «den øvrige befolkningen» legge til samer i områder der majoriteten ikke er samer.

Kommentar til kapittel 6: Likeverdig deltagelse og medvirkning

I første avsnitt om samarbeid med hjem og faddere står det at faddere, foreldre og foresatte er sentrale i kirkelig undervisning og læring, men det står også at de er barn og ungdoms viktigste omsorgspersoner. Her det gjerne utvides slik at det anerkjennes at også andre kan være blant deres viktigste omsorgspersoner.

- Samisk kirkeråd foreslår å omformulere andre setning til: «Barn og ungdoms viktigste omsorgspersoner er sentrale i videre relasjoner gjennom livet», og fjerde setning: «Menigheten og hele kirken skal på sin side bidra til at foreldre, foresatte, faddere og eventuelt andre omsorgspersoner, kan utøve fadderansvaret»

Kommentar til kapittel 7: Samarbeid om kirkelig undervisning og Læring

Kommentar til kapittel 8: Lokalt planarbeid

I arbeidet med samlet plan for arbeidet i soknet, beskrevet i siste avsnitt, er det viktig at de ansatte kan bli oppmerksomme på samisk tilstedeværelse. De bør oppfordres til ikke bare å «reflektere rundt kjennetegn ved sokn og lokalmiljø», men også å gjøre undersøkelser. Ideelt sett bør den offisielle levekårsstatistikken ha med tall som viser at det bor samer i området.

- Samisk kirkeråd ber om at det jobbes med å gjøre statistikk om samiske barnehager/avdelinger, språkundervisning, samiske foreninger og næringsliv lett tilgjengelig for soknene.

Andre kommentarer til planen

Samisk kirkeråd mener at denne planen er innholdsrik og godt skrevet, og ber om at mest mulig av det som ikke er kommentert på blir videreført. Det er fint om kapittel 5 blir om samisk kirkeliv, og kapittel 6 om likeverdig deltakelse, som det står i høringsnotatet, omvendt av hvordan det står i planen.

Av hensyn til forenkling vurderes det om Kirkerådet kan vedta de seks ulike rammeplanene under overordnet del. Hva mener du om dette?

- Kirkerådet kan vedta rammeplanene
- Rammeplanene bør vedtas av Kirkemøtet

Samisk kirkeråd mener det er tilstrekkelig at rammeplanene vedtas av Kirkerådet.

Utdypende kommentar til siste spørsmål

Rammeplanene vil komme raskere ut om de blir vedtatt av Kirkerådet.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 03.05.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Kommentar til kapittel 1: Innledning

I første setning står det at mennesker gjennom kirkelig undervisning og læring skal «få se sitt liv i lys av kirkens tro og tradisjoner». Når det er slik formulert forutsettes det en avstand mellom den enkelte liv og kirkens tro og tradisjoner. Hvis man heller vektlegger erfaring er det mer i tråd med samisk måte å forholde seg til tro, og det blir mer inkluderende, da det å «se litt liv i lys av» er en mer intellektuell øvelse.

- Samisk kirkeråd ser behov for at første del av setningen endres, slik at flere omfavnes, for eksempel slik: «Gjennom kirkelig undervisning og læring skal mennesker på ulike måter få erfare kristen tro og tradisjoner.»

Videre står det «og leve og voksne i den kristne tro», noe som kan gi assosiasjoner til en oppfatning om at det finnes kun én måte å tro på som er rett.

- Samisk kirkeråd ber om at uttrykket «den kristne tro» erstattes med «kristen tro», en åpnere benevnelse.

I den delen som presenterer kapittel seks bør det legges til at denne delen også er en ressurs i møte med samer utenfor områder som allment oppfattes som samiske områder.

Kommentar til kapittel 2: Teologisk grunnlag for kirkelig undervisning og læring

I overskriftene til hver person i den treenige Gud er familierelasjonene tatt bort. Det finnes gode grunner til å bruke andre ord enn Far og Sønn, samtidig som familiebånd er en måte å beskrive Guds kjærlighet på. En kjønnsnøytral måte å si dette på er uttrykket Lars Levi Læstadius ofte brukte: den himmelske forelder. Videre kan det være bra å ha med flere av de tre personenes kvaliteter eller funksjoner, som beskrevet i liturgien eller bekjennelsesskriftene. Hvis skaper, frigjør og livgiver står som eneste egenskap, sier man indirekte at dette er det overordnede.

- Samisk kirkeråd ber om at familierelasjonene tas med, og at det åpnes opp for flere av Guds egenskaper, ved at mer enn én av dem nevnes i de tre overskriftene: «Gud, vår skaper og himmelske forelder.» «Jesus Kristus, vår frigjør og herre.» «Hellig Ånd, vår livgiver og tolk.»

Det er bra at livets alvor er tatt med der det står om å være skapt. I siste setning fremheves det at «det er kirkens tro og håp at døden og det onde ikke har det siste ordet». Når det både står tro og håp kan det forstås som at man ikke er helt sikker på at det er slik.

- Samisk kirkeråd ber om at siste setning i delen om skaperen forsterkes ved å ta bort «og håp», slik at det står: «Samtidig er det er kirkens tro at døden og det onde ikke har siste ordet.»

Delen om Jesus Kristus gjenspeiler ikke dem som er oppvokst med bibelfortellinger og salmesang hjemme. Det er et viktig poeng at kristendomskunnskapen generelt er lavere, men det er like viktig å få med at noen lærer kristen trospraksis og livstolkning hjemme.

- Samisk kirkeråd ber om at andre avsnitt bearbejdes, slik at det går fram at det er stor variasjon i kunnskapen om kristen tro og bibelfortellinger.

I tredje avsnitt under overskriften Jesus Kristus står det at særlig samer og kvener har opplevd hvordan kristendom og imperialismen har vært vevd sammen, og at også andre grupper har erfart at det ikke var plass i det kristne fellesskapet. Påfølgende setning kan endres slik at alle er med, ikke bare de som tilhører ulike minoriteter.

- Samisk kirkeråd ber om at det skrives slik: «Alle skal erfare at deres bakgrunn er verdifull og at kirkens rom er trygt».

Videre står det at «En bærekraftig verden trenger et menneskesyn og et natursyn som ser på alt det skapte med godhet, og som står opp for urett (...)». Menneskesyn og natursyn er viktige deler av vår verdensoppfatning, men det er mennesker som ser på det skapte og står opp for urett.

- Samisk kirkeråd foreslår å omskrive slik: «En bærekraftig verden trenger mennesker som ser på alt det skapte med godhet. Menneskesyn og natursyn er veiledende i det å oppdage urett, finne ut hva vi kan gjøre selv og utfordre undertrykkende maktstrukturer.»

I slutten av samme avsnitt står det om «å gi hjelp» til å stå opp mot urett. Formuleringen forutsetter ett vi og ett dere som bidrar til å videreføre en tenkning om overordning/underordning. Hvis det er slik at de som fra kirkens side leder en aktivitet og de som kommer dit forventes å lære av hverandre, og at begge parter bidrag er verdifulle, bør dette formuleres på måte som tar utgangspunkt i en flatere struktur.

- Samisk kirkeråd oppfordrer til å anerkjenne deltakerne i større grad: «Å tematisere dette på en måte som spiller på deltakernes egne erfaringer og styrker deres engasjement, er sentralt i kirkens arbeid med undervisning og læring.»

Siste overskrift i det teologiske kapitlet handler om en praksis og en holdning til omgivelsene som er kjent i det samiske samfunnet. Her savnes det en større sammenheng med resten av kapitlet, samt å inkludere sørsamisk og lulesamisk språk i dette kapitlet.

- Samisk kirkeråd oppfordrer til å bearbeide denne delen slik at den henger bedre sammen med resten av kapitlet, og likestiller nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.

Kommentar til kapittel 3: Å leve og vokse: Innhold i kirkelig undervisning og læring

Inndelingen i «Bibel, tekst og fortolkning», «Kirkens kultur og tradisjon» og «Kristen tro i praksis» er i og for seg god, men overskriftene har en intellektuell tilnærming. I møte mellom kirkelig ansatte og de som kommer til kirken, vil det være mer tjenlig med en hverdagsnær måte å benevne tematikken på.

- Samisk kirkeråd oppfordrer til å lage mer livsnære overskrifter til innholdskapitlet. Enten som selvstendige overskrifter eller at de overskriftene som nå står blir forklarende underoverskrifter: «Levende fortellinger: Bibel, tekst og fortolkning», «Kirken i tiden: Kirkens kultur og tradisjon» og «Livet i kirken og hverdagen: Kristen tro i praksis»

I avsnittet om at Bibelen er «slitesterk» er det en begynnende refleksjon om at den er skrevet i en annen kultur med språk og verdensbilde som kan være fremmed. Derfra går det raskt over til at den har et mylder av ulike tekster, som gir mulighet til å tolke sitt eget liv på ulike måter. Her savnes en overgang.

- Samisk kirkeråd ber om en fullføring av refleksjonen om fremmed språk og verdensbilde, der viktigheten av åpenhet rundt flere ulike tolkninger tydeliggjøres, og at man likevel kan finne noe allmenmenneskelig som er gyldig til alle tider.

I slutten av dette avsnittet står det at fortellinger om tvil, vold, synd og ondskap, i tillegg til fortellinger om kjærlighet, godhet, tro og tilgivelse, bidrar til å gi barn, unge og voksne en tro som bærer gjennom hele livet. Dette er veldig meningstett og abstrakt.

- Samisk kirkeråd foreslår å utdype dette med å legge til at ulike tekster kan være til hjelp for å håndtere ulike sider ved eget og andres liv, hvis det legges til rette for gode og trygge samtaler om temaer som engasjerer deltakerne.

I kapitlet om kirkens kultur og tradisjon nevnes det i første avsnitt at Den norske kirke er et mangfold av kulturer og tradisjoner. Lokal kirkelig kultur og tradisjon kan åpne for ny forståelse av sted og egen historie. Her nevnes det ikke noe om at ulike kulturer og tradisjoner i noen tilfeller brytes mot hverandre. Internkirkelig dialog er en av målene i kapitlet Dialog og forsoning i Strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2027. En folkekirke skal kunne romme mange ulike kristne tradisjoner og kulturer.

- Samisk kirkeråd ser behov for å synliggjøre en gjennomarbeidet tenkning omkring tradisjoner og kulturer som er, eller virker, motstridende. Det er relasjonsstyrkende å kunne anerkjenne hverandre som medkristne samtidig som man, på områder som angår oss på et personlig plan, har ulike oppfatninger.

I siste del av første avsnitt står det om bygg, interiør, kunst og utsmykning. Disse kan sette det lokale inn i en større sammenheng, men det er ikke alltid den mest relevante sammenhengen er den globale.

- Samisk kirkeråd ber om å endre siste setning til å slutte med «en større sammenheng» i stedet for «en global sammenheng» for å åpne for flere perspektiver.

Kommentar til kapittel 4: Å være og å lære: Pedagogisk grunnlagstenkning og læringssyn

Også i dette kapitlet er det behov for å inkludere mennesker som har god kunnskap om Bibel og kristne tradisjoner. I siste avsnitt under overskriften Utfordringsbilde for kirken som undervisnings- og læringsarena står det at kunnskapen er markant mindre enn i tidligere generasjoner. I vår tid er det så mange tilgjengelige kilder, at de som er spesielt interessert har mulighet til lære mer enn det tidligere generasjoner har hatt.

- Samisk kirkeråd ber om at bildet av kunnskapsnivået nyanseres, ved å inkludere de som har god kunnskap om Bibel og/eller kristne tradisjoner, og som gjør at kunnskapssprøket er større enn tidligere.

I andre avsnitt under overskriften Interkulturell forståelse og et mylder av mangfold, vil det være mer inkluderende om andre kulturelle uttrykk enn språk tas med i andre setning, om å bekrefte deltakernes identitet. I siste setning i samme avsnitt nevnes

korarbeid som eksempel. Det finnes mange menigheter som ikke har mulighet til å drifte korarbeid, men som kanskje har salmekvelder, eller i alle fall læring og fellesskap gjennom menighetssangen i gudstjenesten.

- Samisk kirkeråd ber om at kunstuttrykk tas med sammen med språk i andre setning i andre avsnitt under nevnte overskrift, og at eksemplet med tradisjonsrikt korarbeid erstattes med «kirkemusikk», som inkluderer bredere.

I første avsnitt under Å lære på forskjellige måter: pedagogisk tilnærming, kan det gjerne presiseres at selv om det er behov for grunnleggende innføring, betyr det ikke at de som har kjennskap fra før ikke har utbytte av å delta. Bibelen og de kirkelige tradisjonene er så rike at også det enkle kan gi dyp næring.

- Samisk kirkeråd ber om et tillegg i dette avsnittet om at det grunnleggende og enkle er verdifullt og kan være bra for alle.

Kommentar til kapittel 5: Samisk kirkeliv: likeverdig og livskraftig

I andre avsnitt brukes uttrykket samiske kjerneområder, et uttrykk som er omdiskutert. Dette brukes i en setning om samiskspråklige ansatte og frivillige. Selv i områder der det bor mange samer, er det i ofte vanskelig å finne samiskspråklige ansatte, særlig til stillinger som krever kirkelig utdanning.

- Samisk kirkeråd ber om at dette avsnittet omarbeides slik at andre uttrykk for samiske områder brukes, og at det synliggjøres at også her er det lite tilgang på kirkelig ansatte med samisk språkkompetanse, selv om det er lettere her enn ellers i landet.

I områder der det er få samer, er det vanskelig for menighetene å vite hvorfor de skal innlemme samiske elementer i kirkelivet.

- Samisk kirkeråd ber om at det begrunnes tydeligere hvorfor samiske elementer også er viktig i menigheter der samer er i minoritet og mindre synlige.

I slutten av avsnittet om Forankring i samisk kultur står det om å variere mellom ulike måter å forankre kirkelig undervisning og læring i samisk kulturforståelse. Her kan det gjerne henvises til rammeplanene, slik at de som leser dette blir oppmerksomme på at det finnes noe konkret om dette.

- Samisk kirkeråd ser behov for å knytte dette kapitlet til rammeplanene, slik at menighetsansatte lettere ser sammenheng mellom overordnet plan og deres konkrete arbeid.

Under den delen som handler om de samiske språkene som del av kirkens språk, kan det gjerne henvises til Strategiplan for samisk kirkeliv, slik at de som ikke er kjent med den blir oppmerksom på den som ressurs.

- Samisk kirkeråd ber om at det henvises til å følge opp målene i Strategiplan for samisk kirkeliv på et passende sted i kapitlet.

I første avsnitt under overskriften Muntlig og praktisk tradisjonsformidling i samisk sammenheng er det vekt på formidling av hverdagspraksis mellom generasjoner. Det ser ut som man har i tankene dem som lærer dette hjemme. Her bør det tydeliggjøres at målgruppen er større.

- Samisk kirkeråd ber om en formulering som inkluderer samer som ikke har noen i nær slekt som kan formidle slike tradisjoner, og åpne for at noen tradisjoner er relevant å lære majoritetsbefolkningen.

I delen om natursyn er det i første avsnitt en setning der det igjen står «samiske kjerneområder». Her er det også behov for å nyansere bildet, ved å ta med samer som bor i andre områder enn de som oppfattes som tradisjonelt samiske.

- Samisk kirkeråd oppfordrer til å skrive «tradisjonelle samiske områder», og i tillegg til «den øvrige befolkningen» legge til samer i områder der majoriteten ikke er samer.

Kommentar til kapittel 6: Likeverdig deltagelse og medvirkning

I første avsnitt om samarbeid med hjem og faddere står det at faddere, foreldre og foresatte er sentrale i kirkelig undervisning og læring, men det står også at de er barn og ungdoms viktigste omsorgspersoner. Her kan det gjerne utvides slik at det anerkjennes at også andre kan være blant deres viktigste omsorgspersoner.

- Samisk kirkeråd foreslår å omformulere andre setning til: «Barn og ungdoms viktigste omsorgspersoner er sentrale i videre relasjoner gjennom livet», og fjerde setning: «Menigheten og hele kirken skal på sin side bidra til at foreldre, foresatte, faddere og eventuelt andre omsorgspersoner, kan utøve fadderansvaret»

Kommentar til kapittel 7: Samarbeid om kirkelig undervisning og Læring

Kommentar til kapittel 8: Lokalt planarbeid

I arbeidet med samlet plan for arbeidet i soknet, beskrevet i siste avsnitt, er det viktig at de ansatte kan bli oppmerksomme på samisk tilstedeværelse. De bør oppfordres til ikke bare å «reflektere rundt kjennetegn ved sokn og lokalmiljø», men også å gjøre undersøkelser. Ideelt sett bør den offisielle levekårsstatistikken ha med tall som viser at det bor samer i området.

- Samisk kirkeråd ber om at det jobbes med å gjøre statistikk om samiske barnehager/avdelinger, språkundervisning, samiske foreninger og næringsliv lett tilgjengelig for soknene.

Andre kommentarer til planen

Samisk kirkeråd mener at denne planen er innholdsrik og godt skrevet, og ber om at mest mulig av det som ikke er kommentert på blir videreført. Det er fint om kapittel 5 blir om samisk kirkeliv, og kapittel 6 om likeverdig deltakelse, som det står i høringsnotatet, omvendt av hvordan det står i planen.

Av hensyn til forenkling vurderes det om Kirkerådet kan vedta de seks ulike rammeplanene under overordnet del. Hva mener du om dette?

- Kirkerådet kan vedta rammeplanene

- Rammeplanene bør vedtas av Kirkemøtet

Samisk kirkeråd mener det er tilstrekkelig at rammeplanene vedtas av Kirkerådet.

Utdypende kommentar til siste spørsmål

Rammeplanene vil komme raskere ut om de blir vedtatt av Kirkerådet.

17/23 Strategi for kirkens tjeneste på samfunnsinstitusjoner (2. gang)

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	03.05.2023	17/23

Sammendrag

Strategi for kirkens tjeneste på samfunnsinstitusjoner har vært førstegangsbehandlet i Samisk kirkeråd i sak SKR 11/23. Første punkt, om kompetansebygging i samisk kulturforståelse, er tatt med i saken som skal til Kirkerådet for andregangsbehandling før den sendes derfra til Kirkemøtet. Det andre punktet der det bes om en utredning om hvordan samer i institusjoner best mulig kan bli ivaretatt, blir fulgt opp senere.

I denne omgang legges det vekt på oppfølgingen av strategien. For å finne ut hva som er status i oppfølgingen av samers tro- og livssynsmessige rettigheter, må det gjøres undersøkelser. Dette vil være en del av utredningen det ble bedt om i førstegangsbehandlingen. Det må etterspørres hva samer i institusjoner opplever

behov for, og det må legges til rette for at de ulike institusjonen har tilgang til relevant samisk materiell.

Forslag til vedtak

I Samisk kirkeråd ber Kirkerådet om å styrke den samiske dimensjonen i strategiarbeidet gjennom å:

1. Sette søkelys på kompetansebygging i samisk kulturforståelse for vigslet personell som jobber i ulike samfunnsinstitusjoner.
2. Utrede hvordan samer best mulig kan bli ivaretatt i Den norske kirkes tjeneste på samfunnsinstitusjoner»

II Samisk kirkeråd har følgende innspill til strategien:

- Det er behov for undersøkelser om hva samer i institusjoner har behov for, med tanke på tro- og livssyn.
- Det må legges til rette for at de ulike institusjonene har tilgang til relevant samisk materiell, som for eksempel samiske salmebøker.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 03.05.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

I Samisk kirkeråd ber Kirkerådet om å styrke den samiske dimensjonen i strategiarbeidet gjennom å:

1. Sette søkelys på kompetansebygging i samisk språk- og kulturforståelse for vigslet personell som jobber i ulike samfunnsinstitusjoner.
2. Utrede hvordan Den norske kirkes tjeneste på samfunnsinstitusjoner best mulig kan ivareta samers åndelige og menneskerettslige behov.

II Samisk kirkeråd har følgende innspill til strategien:

- Det er behov for undersøkelser om hva samer i institusjoner har behov for, med tanke på tro- og livssyn.
- Strategien må ses i lys av sannhets- og forsoningskommisjonenes rapport når den foreligger.
- Det må legges til rette for at de ulike institusjonene har tilgang til relevant samisk materiell, som for eksempel samiske salmebøker.

18/23 Årsmelding for Samisk kirkeråd 2022

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd		
2 Samisk kirkeråd	03.05.2023	18/23

Sammendrag

Samisk kirkeråd forelegges årsmelding for Samisk kirkeråd 2022 til behandling. Meldingen omhandler arbeidet i Samisk kirkeråd og sekretariatet for Samisk kirkeråd. Sekretariatets arbeid på de ulike fagområdene omtales oversiktlig og så bredt som mulig. I Forskrift med regler om Samisk kirkeråd følger at Samisk kirkeråds årsmelding sendes Sametinget til informasjon.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd vedtar Årsmelding for Samisk kirkeråd 2022 med de redaksjonelle endringene som kom fram på møtet.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 03.05.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

Samisk kirkeråd vedtar Årsmelding for Samisk kirkeråd 2022.

19/23 Drøftingssak om samarbeid med Vake om LHBT+ prosjekt

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	03.05.2023	19/23

Sammendrag

Vake – Kirkelig ressurscenter mot seksuelle overgrep forbereder et dialogprosjekt som handler om kunnskap om og ivaretagelse av personer innenfor lhbt+ i det kirkelige landskapet. Tittelen for prosjektet er «Skeive i religiøse samfunn – behovet for et varmere klima»

Hoveddelen av prosjektet er å lage en kunstnerisk produksjon med fagkunnskap og personlige erfaringer med LHBT+ -identitet, særlig fra kirke- og trossamfunn. Arbeidstitel for produksjonen er: «Kjønn og identitet; å skjønne, kjenne og kjønne seg ut av skam og til verdighet. For seg selv, for Gud og for mennesker».

Målene er sentrert rundt økt kunnskap, bedre livsvilkår og dialog. Det legges vekt på å snakke med hverandre i stedet for om hverandre, å motvirke polarisering og hindre fremveksten av fiendebilder. Søkelyst rettes mot hvordan vi møter hverandre. Mange i tros- og kirkesamfunn trenger øke sin åpenhet for at LHBT-personer også er gode mennesker og har ukrenkelig verdi. Vake er oppmerksomme på at det er både viktig, og kan være vanskelig, å anerkjenne hverandre som mennesker, samtidig som man har ulike syn på hva som er gode standarder for liv og levnet.

Samisk kirkeråd er spurt om å være samarbeidspartner i prosjektet. Det ble understreket om de lager dette opplegget, er det mulig å lage en egen samisk versjon av forestillingen. Samisk musikk og språk, samt innsikt i kultur og kontekst ses som viktig i denne sammenheng.

Forslag til vedtak

1. Samisk kirkeråd ønsker å samarbeide med Vake om deres LHBT+-prosjekt, og ber sekretariatet følge opp dette arbeidet.
2. Samisk kirkeråd har følgende innspill til arbeidet med dette prosjektet:
 -
 -
 -

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 03.05.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

3. Samisk kirkeråd ønsker å samarbeide med Vake om deres LHBT+-prosjekt, og ber sekretariatet følge opp dette arbeidet.
4. Samisk kirkeråd har følgende innspill til arbeidet med dette prosjektet:
 - Samisk kirkeråd viser til Strategiplan for samisk kirkeliv der et av rådets oppgaver er å bidra til økt kompetanse i Den norske kirke om LHBT-personers situasjon i det samiske samfunn.
 - Samisk kirkeråd mener dette er et veldig godt prosjekt og støtter dette prosjektet om LHBT+-personers situasjon i samfunnet. Dette er også noe som berører det samiske samfunnet og kirka.
 - Samisk kirkeråd mener det er viktig at det må være gjenkjennelse i dette for samer i hele det samiske området, kultursensitivitet er en viktig del av dette.
 - Samisk kirkeråd gjør oppmerksom på Sametinget som mulig samarbeidspartner.
 - Det er viktig at samiske dimensjoner også får plass i hovedforestillingen.

20/23 Referansegruppe for urfolk - Kirkenes Verdensråd - oppnevning av medlem og varamedlem

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd	03.05.2023	20/23

Sammendrag

Samisk kirkeråd

Forslag til vedtak

I Samisk kirkeråd støtter at Evangelisk-lutherske kyrkan i Finland velger Mari Valjakka som medlem av referansegruppa for urfolk.

II Samisk kirkeråd velger følgende person som varamedlem til referansegruppa for urfolk.

Møtebehandling i Samisk kirkeråd 03.05.2023:

Møtebehandling

Votering

Enstemmig

Samisk kirkeråds vedtak

I. Samisk kirkeråd støtter at Evangelisk-lutherske kyrkan i Finland foreslår Mari Valjakka som medlem av referansegruppa for urfolk. Samisk kirkeråd støtter også hennes eventuelle kandidatur som leder.

II. Samisk kirkeråd delegerer til SKR-AU å foreslå varamedlem til referansegruppa for urfolk.